

**КАФЕДРА ФІНАНСОВОГО
МЕНЕДЖМЕНТУ**

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА
ФАКУЛЬТЕТ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСАМИ ТА БІЗНЕСУ

ЗАТВЕРДЖЕНО
на засіданні кафедри фінансового менеджменту,
протокол №6 від "9" січня 2020 р.
Зав. кафедри _____ **проф. Ситник Н.С.**
(підпис) (прізвище, ім'я, по батькові)

КОНСПЕКТ ЛЕКЦІЙ
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
„Казначейська система”
(назва навчальної дисципліни)

галузь знань: 07 «Управління та адміністрування»
спеціальність: 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
освітня програма: «Фінанси, митна та податкова справа»

освітній ступінь бакалавр

Укладач(і):

Ватаманюк-Зелінська У.З.
проф. кафедри фінансового менеджменту
д.е.н., доцент
(ПІБ, посада, науковий ступінь, вчене звання)

Конспект лекції № 1
Тема № 1. Становлення Державної казначейської служби України
(назва теми відповідно до РПНД)

Міжпредметні зв'язки дисципліна «Казначейська система» базується на вивченні таких дисциплін як «Митна справа», «Фінансовий ринок», «Фінансовий аналіз», «Податкова система».

Одночасно дисципліна «Казначейська система» є базою для глибокого вивчення таких дисциплін як «Фінансова безпека», «Бюджетні інвестиції і інститути розвитку», «Публічні закупівлі», «Управління ризиками у податково-митній сфері».

Мета лекції сформувати у студентів комплекс знань щодо виникнення та основних етапів становлення Державної казначейської служби України

План лекції (навчальні питання):

1. Історичні передумови створення інституту Казначейства.
2. Основні етапи становлення та розвитку казначейської системи України.
3. Організаційна структура Державної казначейської служби України.
4. Характеристика зарубіжних казначейських систем

Опорні поняття:

- Наявність інституту казначейства є об'єктивною закономірністю для всіх епох і держав. Історично казначейство виконувало декілька функцій: відповідало за збереження багатства держави; було місцем, де накопичувались платежі держави, і з якого держава здійснювала виплати; виконувало функцію облікового відомства; випускало внутрішні і зовнішні боргові зобов'язання; у деяких випадках казна працювала як банківська установа і приймала вклади населення.

- Історія зародження, становлення та розвитку інституту казначейства надзвичайно багата і тривала. Свої витoki скарбниці беруть ще з глибокої давнини - IV тис. до н. е., коли зароджувались перші держави Стародавнього Сходу - Єгипет, Індія, Месопотамія. Для утримання війська, захисту інтересів держави та своїх власних інтересів монархи створювали державний скарб.

- Традиції державного скарбу України зародилися ще за часів Київської Русі, яка з кінця IX до другої половини XI століть перетворилась в одну з найбільших і наймогутніших держав середньовічної Європи. Одним із перших прообразів вітчизняного казначейства можна вважати княжу казну, яка з плином часу набувала більш розвинених форм і державну значимість.

- У роки Запорізької Січі було організовано січовий (військовий) скарб, що був сховищем не тільки грошей, а й різних цінностей, які поступали в розпорядження кошового отамана та козацької ради. Тут також зберігалися військові клейноди та оздоби, вогнепальна зброя та бойові припаси. Січовий скарб функціонував як касовий центр виконання запорізького бюджету, тобто як державна скарбниця, куди надходили доходи, не витрачені за місцем їх одержання.

- Після проголошення у 1991 р. незалежності та побудови соціально зорієнтованої економіки ринкового типу розпочався період відродження системи казначейських органів в Україні. Використання банківської системи, за умов здійснення ринкових реформ, не відповідало вимогам, що ставилися до касового виконання бюджетів.

- Для ефективного управління бюджетними коштами, спрямування їх на першочергові соціально-економічні потреби у 1995 р. було створено Державне казначейство України, яке покликане належним чином організувати касове виконання бюджетів усіх рівнів, ефективно управляти фінансовими ресурсами держави.

- Створення постійно функціонуючої системи казначейства як ефективного та дієвого інструмента касового виконання бюджетів здійснювалось поетапно і супроводжувалося перерозподілом функцій між банківською і фінансовою системами з подальшим їх зосередженням у системі казначейства. Результатом еволюційного розвитку інституту казначейства стало впровадження повнофункціональної автоматизованої казначейської системи, що забезпечує ефективне обслуговування державного та місцевих бюджетів за доходами та видатками, державних цільових фондів, зовнішнього та внутрішнього боргових зобов'язань держави.

- Важливим кроком у напрямку оптимізації процесу управління бюджетними коштами стало створення внутрішньої платіжної системи державного казначейства та входження органів казначейства в систему електронних платежів Національного банку України. Це дозволило значно скоротити терміни проходження платежів, збільшило обіговість бюджетних коштів, забезпечило прозорість бюджетного процесу та цілісну систему контролю за рухом бюджетних коштів.

- Враховуючи інформаційну насиченість автоматизованої інформаційної системи органи державного казначейства у 2004 р. переходять на 8-му модель обслуговування кореспондентського рахунку, яка поєднала переваги системи електронних платежів для управління єдиним казначейським рахунком. Електронні міжбанківські розрахунки починають здійснюватися за онлайновими технологіями, орієнтуючись на новітні програмно-технічні засоби.

- Указом Президента України № 1085 від 9 грудня 2010 року "Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади" Державне казначейство отримало статус центрального органу виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів через Міністра фінансів України, і стало йменуватися як Державна казначейська служба України.

- У 2011 році зазнала суттєвих змін система адміністрування внесків до пенсійного фонду та фондів соціального страхування. Замість чотирьох платежів до фондів державного соціального страхування платники страхових внесків сплачують один - єдиний соціальний внесок. Для зарахування та розподілу коштів єдиного соціального внеску та фінансових санкцій в органах казначейства відкриваються небюджетні рахунки відповідному територіальному органу Міністерства доходів і зборів.

- У 2012 році в органах казначейства створено систему внутрішнього аудиту та контролю, що дає змогу керівництву Казначейства перевірити стан виконання поставлених завдань для досягнення заданих цілей, а також належного рівня економії, ефективності і результативності діяльності. У цьому ж році в системі казначейства створено акредитований центр сертифікації ключів з метою забезпечення криптографічного захисту інформації з використанням нових апаратних засобів у складі системи електронного цифрового підпису внутрішньої платіжної системи казначейства.

- У 2013 році для реструктуризації бюджетної заборгованості, а також для оформлення заборгованості з відшкодування податку на додану вартість Кабінетом Міністрів України запроваджено механізм фінансових казначейських векселів. Векселедавцем і платником за фінансовими казначейськими векселями виступає Казначейство України та головні управління казначейства.

- З 2014 року з метою забезпечення впровадження єдиної платформи системи обслуговування бюджетів в органах казначейства введено в промислову експлуатацію АС "Є-Казна", яка базується на ядрі системи АС "Казна-Доходи" та системі віддаленого доступу ВЕБ Клієнт казначейства. Використання головної книги забезпечує єдине середовище бухгалтерського обліку і дозволяє вести єдину облікову політику виконання як дохідної, так і видаткової частин бюджетів усіх рівнів. звітів для прийняття якісних управлінських рішень з виконання бюджетів.

- Процес розвитку системи казначейства продовжується. З плином часу воно набуває більш розвинених форм і державної значимості. Подальший розвиток Казначейства України

як провідного фінансового інституту має відбуватися в рамках Стратегії модернізації системи управління державними фінансами, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 17.10.2007 р. № 888-р. та Концепції розвитку системи управління державними фінансами, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 03.09.2012 р. № 633-р., які спрямовані на підвищення якості та прозорості управління державними фінансами, а також ефективності їх витрачання.

Інформаційні джерела:

Законодавчі та нормативні акти: 1-29.

Основна та допоміжна література: 30-41.

Інтернет-ресурси: 43-59.

Навчальне обладнання, ТЗН, презентація тощо: мультимедійний пристрій, презентація.

Питання і завдання студентам для контролю знань, самостійного опрацювання матеріалу лекції, для підготовки до семінарського, практичного, лабораторного заняття за темою лекції.

1. Структура ДКСУ. Розрахункові палати у системі казначейства: сутність та призначення.
2. Функції та завдання Державного казначейства Франції
3. Функції та завдання Державного казначейства США
4. Функції та завдання Державного казначейства Великобританії
5. Визначити особливості виконання бюджетів у Франції та Україні
6. Проаналізувати функції державного казначейства США та України

Конспект лекції № 2

Тема № 2. Роль Державної казначейської служби у бюджетному процесі

(назва теми відповідно до РПНД)

Міжпредметні зв'язки дисципліна «Казначейська система» базується на вивченні таких дисциплін як «Митна справа», «Фінансовий ринок», «Фінансовий аналіз», «Податкова система».

Одночасно дисципліна «Казначейська система» є базою для глибокого вивчення таких дисциплін як «Фінансова безпека», «Бюджетні інвестиції і інститути розвитку», «Публічні закупівлі», «Управління ризиками у податково-митній сфері».

Мета лекції сформувати у студентів комплекс знань щодо ролі Державної казначейської служби у бюджетному процесі

План лекції (навчальні питання):

1. Суть казначейської системи виконання бюджетів
2. Завдання та функції ДКСУ
3. Бюджетні повноваження органів Державного казначейства.
4. Взаємодія між учасниками бюджетного процесу та органами ДКСУ

Опорні поняття:

• Державна казначейська служба України є центральним органом виконавчої влади, діяльність якої спрямовується і координується Кабінетом Міністрів через Міністра фінансів. Казначейство організовує свою діяльність відповідно до Конституції та законів України, актів Президента України та Кабінету Міністрів, наказів Міністерства фінансів, Положення про Державну казначейську службу України, інших нормативно-правових актів.

- Організаційна структура Державної казначейської служби України відтворює структуру адміністративно-територіального устрою держави. Відповідно до цього казначейська система України має трирівневу структуру і складається з Державної казначейської служби України; головних управлінь Державної казначейської служби в АР Крим, областях, містах Києві та Севастополі; управлінь (відділень) Державної казначейської служби у містах, районах, районах у містах.

- Єдина централізована система, що об'єднує Державну казначейську службу та її територіальні органи на місцях, створена з метою ефективного управління доходами та видатками в процесі виконання бюджетів усіх рівнів, підвищення оперативності у фінансуванні державних програм, посилення контролю за надходженням та цільовим спрямуванням бюджетних коштів. Основним завданням Казначейства України як учасника бюджетного процесу є внесення пропозицій щодо формування та реалізації державної політики у сфері казначейського обслуговування бюджетних коштів.

- Органи казначейства в процесі касового виконання державного та місцевих бюджетів взаємодіють з органами доходів і зборів, фінансової інспекції, фінансовими органами, Національним і комерційними банками, іншими учасниками бюджетного процесу та фінансовими інституціями. Тому важливо забезпечити інформаційну та правову взаємодію всіх учасників бюджетного процесу.

- Державна казначейська служба України та її територіальні органи є юридичними особами, що мають самостійні кошториси, бюджетні рахунки, власні бланки, печатку із зображенням Державного герба України та своїм найменуванням. Органи казначейства утримуються за рахунок державного бюджету.

- Сучасне Казначейство набуло багатьох ознак, властивих класичному казначейству. Подальше вдосконалення та оптимізація організаційної структури казначейської системи згідно з досягнутою функціональністю відбуватиметься в контексті загальної концепції розвитку державних фінансів в Україні, а також загальних тенденцій розвитку національної економіки.

- Реалізація на практиці пріоритетних завдань, що стоять перед органами казначейства, дозволить ефективно управляти коштами єдиного казначейського рахунка, значно підвищить платоспроможність Казначейства, сприятиме прозорості й посиленню контролю за надходженнями до державного та місцевих бюджетів, здійсненням бюджетних видатків та витрат державних позабюджетних фондів, сприятиме створенню інтегрованої інформаційно-аналітичної системи управління державними фінансами.

Інформаційні джерела:

Законодавчі та нормативні акти: 1-29.

Основна та допоміжна література: 30-41.

Інтернет-ресурси: 43-59.

Навчальне обладнання, ТЗН, презентація тощо: мультимедійний пристрій, презентація.

Питання і завдання студентам для контролю знань, самостійного опрацювання матеріалу лекції, для підготовки до семінарського, практичного, лабораторного заняття за темою лекції.

1. Повноваження ДКСУ в контексті реалізації положень Бюджетного кодексу
2. Нормативно-законодавче забезпечення діяльності ДКСУ
3. Напрями діяльності ДКСУ у сфері підвищення ефективності управління фінансовими ресурсами держави
4. Співпраця державного казначейства і органів податкової і митної служби у процесі виконання бюджетів.
5. Взаємодія органів Державного казначейства з органами Державної аудиторської служби

6. Розподіл повноважень між органами ДКСУ та фінансовими органами в процесі управління бюджетними коштами
7. Зміст і стадії бюджетного процесу на місцевому рівні, їх виконавці

Конспект лекції № 3
Тема № 3. Платіжна система виконання бюджетів
(назва теми відповідно до РПНД)

Міжпредметні зв'язки дисципліна «Казначейська система» базується на вивченні таких дисциплін як «Митна справа», «Фінансовий ринок», «Фінансовий аналіз», «Податкова система».

Одночасно дисципліна «Казначейська система» є базою для глибокого вивчення таких дисциплін як «Фінансова безпека», «Бюджетні інвестиції і інститути розвитку», «Публічні закупівлі», «Управління ризиками у податково-митній сфері».

Мета лекції сформувати у студентів комплекс знань щодо функціонування платіжної система виконання бюджетів

План лекції (навчальні питання):

1. Поняття платіжних систем. Сутність внутрішньої платіжної системи Державного казначейства.
2. Поняття та функції єдиного казначейського рахунку.
3. Казначейство як учасник системи електронних платежів Національного банку України (СЕП НБУ).
4. Завдання та функції Управління ліквідності та казначейських операцій і Управління платіжних систем ДКСУ.

Опорні поняття:

- Невід'ємним елементом фінансових операцій, пов'язаних з переказом грошових коштів та передачею інформації, є платіжні системи. Створені Національним банком платіжні системи є державними платіжними системами. НБУ є платіжною організацією та розрахунковим банком для створених ним платіжних систем. У складі національної платіжної системи держави можна виділити декілька самостійних систем, кожна з яких задовольняє вимоги окремої платіжної сфери.

- Платіжна система містить такі складові елементи: нормативно-правову базу, що регулює платіжні відносини, створюючи сприятливі умови для забезпечення потреб успішного функціонування платіжної системи; бухгалтерську й технологічну модель, яка є основним операційним механізмом здійснення платежів, що ґрунтується на принципах бухгалтерського обліку і звітності, включає платіжні інструменти та механізми переказу коштів; технологічну інфраструктуру - є основою життєздатності платіжної системи і включає, програмні й технічні засоби обробки та передачі даних, засоби аварійного резервування та відтворення даних, обслуговуючий персонал тощо; засоби захисту інформації як сукупність програмно-технічних, нормативно-правових, адміністративно-організаційних засобів.

- З метою створення умов для більш ефективного управління коштами державного та місцевих бюджетів шляхом консолідації рахунків органів казначейства у Національному банку у системі казначейства створено платіжну систему. Під внутрішньою платіжною системою казначейства слід розуміти сукупність правил, організаційних і програмно-технічних засобів, що використовуються Казначейством з метою забезпечення найбільш сприятливих умов для проведення переказу коштів через органи казначейства, а також для взаємодії з іншими платіжними системами.

- Переказ коштів і формування звітної інформації про проведені у внутрішній платіжній системі казначейства платежі здійснюється відділами обслуговування операційного дня у взаємодії з іншими структурними підрозділами головних управлінь та центрального апарату Казначейства, а також центрами інформатизації територіальних управлінь Національного банку України.

- Здійснення платіжних трансакцій між органами казначейства, банківськими установами й іншими учасниками бюджетного процесу забезпечується системою електронних платежів, що забезпечує проведення міжбанківського переказу з використанням електронних засобів прийняття, обробки, передачі та захисту інформації у файловому режимі (за яким між списанням грошей з кореспондентського рахунку банківської установи (платника) та зарахуванням грошей на кореспондентський рахунок банківської установи (отримувача) є певний проміжок часу) або режимі реального часу з миттєвим зарахуванням коштів на рахунок банку-отримувача.

- СЕП побудована на базі новітніх апаратних та програмних засобів, забезпечує належний рівень швидкодії, надійності, катастрофостійкості, відмовостійкості а також потреби банківської системи України в електронних міжбанківських розрахунках. З точки зору учасника СЕП, всі програмно-технічні комплекси, розташовані в Центральній розрахунковій палаті (ЦРП), являють собою єдиний складний програмно-технічний комплекс, який здійснює оброблення платіжної і технологічної інформації СЕП. Цей комплекс має назву "Центр оброблення СЕП".

- Технологічно система електронних платежів побудована за трирівневою структурою "клієнт-сервер". На першому рівні знаходиться сервер бази даних, яка складається з кількох таблиць. Учасникам СЕП надається опис таблиць, достатній для того, щоб учасник міг розуміти зміст інформації, яка в них зберігається і яку він може отримувати, реалізувавши засоби взаємодії системи автоматизації банку (САБ) із СЕП.

- На другому рівні знаходяться сервери застосувань. Основним призначенням цих серверів є розмежування документів, які передаються в онлайнному та файловому режимах. В онлайнному режимі (як між САБ банку і АРМ-СЕП, так і між АРМ-СЕП і СЕП) обмін інформацією здійснюється по з'єднанню типу socket пакетами за протоколом ТСР/ІР. При пакетному способі (файловому) передачі інформації АРМ СЕП обмінюються між собою файлами за допомогою електронної пошти (NBUMAIL). АРМ-СЕП використовує єдину ключову систему захисту інформації як для файлового, так і онлайнного режиму.

- На третьому рівні знаходяться клієнти. "Клієнтом" є АРМ-СЕП (автоматизоване робоче місце учасника СЕП), яке є "шлюзом" між САБ учасника і СЕП. Уся платіжна і технологічна інформація, якою обмінюється учасник міжбанківських розрахунків з СЕП, має оброблятися САБ учасника і надходити до чи бути отриманою від СЕП виключно через АРМ-СЕП, який виконує функції шлюзу до СЕП. Функції адміністратора СЕП виконує персонал ЦРП.

- Казначейство має змогу керувати видатковими операціями головних управлінь, що проводяться через систему електронних платежів Національного банку. Необхідною умовою керування головними управліннями казначейства є робота ЦО СЕП НБУ та його зв'язок із СМТР, якою приймається рішення щодо прийняття чи відхилення операції. За допомогою програмного забезпечення АС "Є-Казна" Казначейство з використанням програмно-технічного комплексу "АРМ управління лімітами" на початок операційного дня (за необхідності упродовж дня) встановлює і розподіляє ліміти для технічних субкореспондентських рахунків головних управлінь.

- Відправка та прийом платежів відображається одночасно на ЄКР і на технічному рахунку конкретного органу казначейства. Таким чином, відстежується реальна сума залишку на ЄКР та участь кожного головного управління казначейства у змінах ЄКР упродовж банківського дня. На кінець банківського дня центральний апарат Казначейства отримує від ЦОСЕП підсумкову інформацію про обороти органів казначейства в СЕП. Пакет-запит, сформований в Центральному апараті АРМ "Головного управління ЄКР",

обробляється СМТР. У момент його надходження відбувається коригування значення лімітів. Упродовж дня ліміти можуть неодноразово змінюватися.

• При впровадженні восьмої моделі управління консолідованим кореспондентським рахунком Казначейством було обрано спосіб ранкового завантаження лімітів - для збереження платоспроможності головних управлінь автоматично встановлюється ліміт технічного рахунку в тих самих розмірах, що й на кінець попереднього банківського дня, тобто виконання платежів обмежене тільки поточним значенням технічного коррахунку. Головні управління казначейства виконують початкові платежі в СЕП лише в межах поточного значення технічного коррахунку. Таким чином забезпечується можливість головних управлінь розпоряджатися тільки тими коштами, які фактично наявні у нього на поточний момент.

Інформаційні джерела:

Законодавчі та нормативні акти: 1-29.

Основна та допоміжна література: 30-41.

Інтернет-ресурси: 43-59.

Навчальне обладнання, ТЗН, презентація тощо: мультимедійний пристрій, презентація.

Питання і завдання студентам для контролю знань, самостійного опрацювання матеріалу лекції, для підготовки до семінарського, практичного, лабораторного заняття за темою лекції.

1. Взаємовідносини Державного казначейства України з банківською системою
2. Казначейство як учасник системи електронних платежів Національного банку України (СЕП НБУ)
3. Особливості міжбанківського переказу у СЕП у режимі реального часу
4. Напрями діяльності ДКСУ у сфері підвищення ефективності управління фінансовими ресурсами держави
5. Структура ЄКР та принципи управління ним. Взаємовідносини ДКСУ з банківською системою

Конспект лекції № 4

Тема № 4. Управління фінансовими ресурсами в системі казначейства

(назва теми відповідно до РПНД)

Міжпредметні зв'язки дисципліна «Казначейська система» базується на вивченні таких дисциплін як «Митна справа», «Фінансовий ринок», «Фінансовий аналіз», «Податкова система».

Одночасно дисципліна «Казначейська система» є базою для глибокого вивчення таких дисциплін як «Фінансова безпека», «Бюджетні інвестиції і інститути розвитку», «Публічні закупівлі», «Управління ризиками у податково-митній сфері».

Мета лекції сформувати у студентів комплекс знань щодо управління фінансовими ресурсами в системі казначейства

План лекції (навчальні питання):

1. Розмежування повноважень між учасниками бюджетного процесу.
2. Розпорядники та одержувачі бюджетних коштів.
3. Загальна характеристика рахунків, які відкриваються в органах Державної казначейської служби України.
4. Порядок відкриття та закриття рахунків в органах ДКСУ.

Опорні поняття:

- Для ведення аналітичного обліку операцій з касового виконання державного та місцевих бюджетів за доходами відкриваються особові картки до кожного аналітичного рахунка. Відображені в особових картках облікові дані повинні відповідати аналогічним даним оборотно-сальдової та сальдової відомостей, дані яких повинні відповідати показникам щоденного оборотно-сальдового балансу, і є підставою для складання звітів про виконання бюджетів за доходами.

- На підставі даних про рух коштів на аналітичних рахунках з обліку доходів бюджету щоденно у регламентований час головні управління державної казначейської служби засобами програмного забезпечення формують звіти про виконання доходів та інших надходжень державного та місцевих бюджетів. Інформація про виконання бюджетів за доходами кожного робочого дня, наступного за звітним, передається органами казначейства відповідним органам місцевого самоврядування, органам доходів і зборів та фінансовим органам за встановленими формами.

- Успішний розвиток економіки держави значною мірою залежить від достовірності й оперативності отримання інформації про стан державних фінансів, а також можливості ефективно управляти ними. Важливим елементом системи управління як державними, так і місцевими фінансами є організація системи касового виконання бюджетів усіх рівнів: від того, яку систему застосовують, залежить раціональний розподіл та використання державних фінансів.

- Вітчизняна практика та світовий досвід переконливо доводять, що найефективнішим є управління державними фінансами з використанням казначейської системи касового виконання бюджетів. Від 1992 р. в Україні проводилося поетапне переведення касового виконання бюджетів із банківської на казначейську систему, що супроводжувалось перерозподілом функцій між банківською та фінансовою сферами з подальшим їхнім зосередженням у системі державного казначейства. Запровадження казначейської системи касового виконання бюджетів дозволило значно підвищити прозорість бюджетного процесу та ефективність використання бюджетних коштів.

- Для забезпечення рівномірного та безперебійного фінансування бюджетної сфери, Казначейство України та головні управління казначейства складають місячні касові прогнози (плани) зі щоденним їх оновленням залежно від стану виконання дохідної частини бюджетів та динаміки ресурсів на єдиному казначейському рахунку. Наявність на центральному рівні інформації про надходження доходів до бюджету, здійснені видатки і наявні зобов'язання дає змогу оперативно приймати рішення щодо розміщення тимчасово вільних залишків коштів або здійснення запозичень.

- Органи казначейства крім основних функцій, пов'язаних з касовим виконання бюджетів, починають відігравати активнішу роль у системі державних фінансів. Реалізація функції управління бюджетними потоками держави стала можливою через консолідацію фінансових ресурсів на єдиному казначейському рахунку. Запровадження єдиного казначейського рахунку, на який зараховуються державні доходи і з якого здійснюються видатки, дозволяє органам казначейства мати вичерпну інформацію про стан державних фінансів, а отже, володіти фінансовими важелями макроекономічного регулювання.

- Як показує практика, динаміка наявності бюджетних коштів на єдиному казначейському рахунку (ЄКР) упродовж бюджетного періоду піддається значним коливанням. Наявність залишків коштів на єдиному казначейському рахунку значною мірою визначається надходженнями від приватизації, і залежить від складених Фондом державного майна графіків роздержавлення. За рахунок коштів ЄКР надаються позики Пенсійному фонду для проведення пенсійних виплат, що є вагомим фактором впливу на формування його залишків.

- Залишок коштів ЄКР змінюють також операції з погашення й обслуговування внутрішнього боргу та операції із закупівлі іноземної валюти за рахунок коштів загального фонду державного бюджету з метою погашення та обслуговування зовнішнього боргу

держави. Значний вплив на обсяг залишків ЄКР спричиняє розміщення тимчасово вільних залишків коштів на депозитних рахунках в установах банків або придбання цінних паперів та їх повернення тощо.

- Наявність значних залишків бюджетних коштів на єдиному казначейському рахунку підвищує платоспроможність Казначейства, з одного боку, та засвідчує про фактичне вилучення коштів з економіки, - з іншого. Накопичення надмірних залишків, за інших рівних умов, призводить до відповідного зменшення ліквідності на грошовому ринку, що негативно впливає на функціонування банківської системи.

- Фахівцями на основі постійної статистики й аналізу прогнозу майбутніх видатків здійснюється розрахунок частки грошових активів, яка має бути в розпорядженні Казначейства, з урахуванням оборотного залишку бюджетних коштів. Згідно з європейськими стандартами, сума залишків коштів на рахунку казначейства повинна підтримуватися на найбільш ефективному мінімальному рівні, достатньому для підтримання платоспроможності Казначейства щодо забезпечення безперервного фінансування бюджетної сфери, обслуговування боргових зобов'язань держави.

- У сучасних умовах формування ринкової економіки, обмеженості фінансових ресурсів важливим є пошук нових альтернативних методів мобілізації та перерозподілу фінансових ресурсів. Стратегічним напрямком діяльності Казначейства має стати розміщення тимчасово вільних залишків коштів на міжбанківському кредитному ринку. Вільні залишки бюджетних коштів доцільно спрямувати на рефінансування кредитів банківських установ, пільгове кредитування вітчизняного експорту, надання гарантій розпорядникам коштів для технічного переоснащення тощо.

- Для здійснення операцій за доходами та видатками бюджетів усіх рівнів в органах казначейства відкриваються бюджетні рахунки для зарахування надходжень, для операцій клієнтів з бюджетними коштами, інші бюджетні та небюджетні рахунки Ці рахунки діють в єдиному режимі, створюючи таким чином загальнодержавну інформаційну систему єдиного казначейського рахунку і забезпечуючи підґрунтя для обліку всіх здійснених на ньому операцій. Це дає можливість Казначейству в режимі реального часу отримувати інформацію про наявність та рух коштів на ЄКР як результат здійснення операцій на всіх його рахунках.

- Оплата видатків розпорядників коштів проводиться органами казначейства як шляхом безготівкового здійснення платежів безпосередньо на користь суб'єктів господарської діяльності, які виконали роботи, поставили товари чи надали послуги, так і шляхом надання дозволу на отримання готівки в установах банків на потреби, передбачені кошторисами чи нормативно-правовими актами. Платежі здійснюються за наявності в обліку органів казначейства зареєстрованих бюджетних і бюджетних фінансових зобов'язань та в межах залишків коштів на їх рахунках. Момент здійснення платежу має бути максимально наближеним до часу отримання розпорядником коштів певних робіт, товарів, послуг.

- Підставою для здійснення видатків за безготівковими розрахунками є платіжне доручення на перерахування коштів з рахунка розпорядника чи одержувача бюджетних коштів на рахунок постачальника товарів (робіт, послуг). До належно оформлених платіжних доручень розпорядники та одержувачі коштів додають підтверджуючі документи, що підтверджують факт виконання робіт, отримання товарів чи послуг. На підставі підтверджуючих документів органи казначейства контролюють цільове спрямування бюджетних коштів на стадії проведення платежу.

- Для оформлення документів, які не можуть бути проведені безготівковою оплатою, розпорядники та одержувачі бюджетних коштів подають до органів казначейства заявку на видачу готівки. При отриманні заробітної плати та прирівняних до неї платежів разом із заявкою на видачу готівки подаються платіжні доручення на перерахування платежів, утриманих із заробітної плати працівників та нарахованих на фонд оплати праці податків до бюджету і єдиного соціального внеску. Уповноважені особи розпорядників та одержувачів бюджетних коштів на підставі належно оформлених грошових чеків отримують готівку з поточних рахунків, відкритих в установах банків на ім'я органів казначейства.

• За допомогою програмного забезпечення проведені операції відображаються на реєстраційних та спеціальних рахунках розпорядників та одержувачів бюджетних коштів. На реєстраційних рахунках відображаються всі суми отриманих асигнувань загального фонду бюджету, здійснених видатків на підставі платіжних доручень, грошових чеків, а також кошти, які повертаються на рахунки як відновлення касових видатків. На спеціальних реєстраційних рахунках - операції, проведені з іншими коштами спеціального фонду бюджету та власними надходженнями бюджетних установ. За результатами кожного окремого дня на реєстраційних та спеціальних реєстраційних рахунках підсумовуються загальні обороти по дебету та кредиту та виводиться залишок коштів.

Інформаційні джерела:

Законодавчі та нормативні акти: 1-29.

Основна та допоміжна література: 30-41.

Інтернет-ресурси: 43-59.

Навчальне обладнання, ТЗН, презентація тощо: мультимедійний пристрій, презентація.

Питання і завдання студентам для контролю знань, самостійного опрацювання матеріалу лекції, для підготовки до семінарського, практичного, лабораторного заняття за темою лекції.

1. Використання електронного цифрового підпису в органах державної влади
2. Характеристика банківського дня у СЕП
3. Стандарт IBAN
4. Використання ЕЦП в системі казначейського обслуговування клієнтів
5. Особливості міжбанківського переказу у СЕП у режимі реального часу
6. Відкриття бюджетних рахунків для зарахування надходжень та здійснення видатків

Конспект лекції № 5

Тема № 5. Казначейське обслуговування бюджетів усіх рівнів за доходами

(назва теми відповідно до РПНД)

Міжпредметні зв'язки дисципліна «Казначейська система» базується на вивченні таких дисциплін як «Митна справа», «Фінансовий ринок», «Фінансовий аналіз», «Податкова система».

Одночасно дисципліна «Казначейська система» є базою для глибокого вивчення таких дисциплін як «Фінансова безпека», «Бюджетні інвестиції і інститути розвитку», «Публічні закупівлі», «Управління ризиками у податково-митній сфері».

Мета лекції сформувати у студентів комплекс знань щодо казначейського обслуговування бюджетів усіх рівнів за доходами

План лекції 5.1 Загальні засади і організації казначейського обслуговування бюджетів за доходами (навчальні питання):

1. Зарахування платежів на бюджетні рахунки за надходженнями
2. Повернення помилково та надміру зарахованих до бюджетів платежів
3. Відшкодування платникам податку на додану вартість
4. Розподіл доходів бюджету за встановленими нормативами відрахувань

План лекції 5.2. Казначейське виконання державного і місцевих бюджетів за доходами

1. Операції з виконання Державного бюджету за доходами органами Державного казначейства

3. Казначейське обслуговування місцевих бюджетів за доходами

4. Механізм проходження міжбюджетних трансфертів

Опорні поняття:

- Дохідна частина бюджету будь-якого рівня виконується на основі поступлень податкових і неподаткових платежів, що сплачуються юридичними і фізичними особами, надходжень з інших джерел. Учасниками процесу формування дохідної частини є: платники податків, органи, що контролюють справляння надходжень бюджету, установи банків, органи казначейства, фінансові органи.

- Платники податків сплачують платежі до бюджету через установи банків, у яких вони обслуговуються. Банк платника перераховує грошові кошти на бюджетні рахунки за надходженнями, відкриті в головних управліннях державної казначейської служби в розрізі кодів бюджетної класифікації доходів і територій, на яких справляються дані платежі.

- Зарахування доходів на аналітичні рахунки казначейства проводиться щоденно, що підтверджується випискою по кожному рахунку, до якої додаються копії платіжних документів. Органи казначейства здійснюють облік усіх сум за кодами бюджетної класифікації в розрізі видів податків і зборів, що поступили.

- Органи державної казначейської служби на підставі документів, переданих від органів, що контролюють справляння надходжень бюджету, здійснюють повернення платникам помилково або надміру сплачених сум грошових зобов'язань. Повернення здійснюється з того бюджету, до якого зараховується у поточному бюджетному році платіж, який підлягає поверненню. При цьому кошти з відповідного аналітичного рахунка, з якого необхідно зробити повернення, платіжним дорученням органу казначейства перераховуються на рахунки платників, відкриті їм в установах банків.

- Усі податки та інші платежі, які поступили на рахунки за надходженнями, повинні бути розподілені за встановленими нормативами. За допомогою програмного забезпечення органами казначейства щоденно проводиться розмежування платежів до бюджету, які підлягають розподілу між державним і місцевими бюджетами, між загальним і спеціальним фондами державного та місцевих бюджетів, між рівнями місцевих бюджетів, фондами державного соціального страхування.

- Загальні принципи касового виконання державного та місцевих бюджетів за доходами органами казначейства визначаються Бюджетним кодексом і законом про Державний бюджет України на бюджетний період. Організація казначейського обслуговування бюджетів за доходами передбачає ведення щоденних операцій з обліку надходжень платежів, складання відповідних розрахункових документів та передачі даних до вищестоящих та зацікавлених органів.

Інформаційні джерела:

Законодавчі та нормативні акти: 1-29.

Основна та допоміжна література: 30-41.

Інтернет-ресурси: 43-59.

Навчальне обладнання, ТЗН, презентація тощо: мультимедійний пристрій, презентація.

Питання і завдання студентам для контролю знань, самостійного опрацювання матеріалу лекції, для підготовки до семінарського, практичного, лабораторного заняття за темою лекції.

1. Основні положення про організацію роботи у сфері казначейського обслуговування коштів Операції за надходженнями до загального фонду державного бюджету. Операції за надходженнями від повернення до загального фонду державного бюджету бюджетних позичок, фінансової допомоги та кредитів

2. Операції за надходженнями до спеціального фонду державного бюджету Операції за надходженнями від повернення до спеціального фонду державного бюджету бюджетних позичок, фінансової допомоги та кредитів
3. Операції за платежами, які розподіляються між загальним і спеціальним фондами державного бюджету Операції за платежами до бюджету, які розподіляються між державним та місцевими бюджетами. Операції за коштами, тимчасово віднесеними до доходів державного бюджету, що підлягають розподілу Операції з іншими платежами, які тимчасово віднесені до доходів державного бюджету
4. Операції за власними надходженнями бюджетних установ
5. Операції із зарахування до державного бюджету платежів в іноземній валюті
6. Порядок зарахування митних платежів
7. Операції за платежами, які розподіляються між загальним і спеціальним фондами державного бюджету
8. Операції за платежами до бюджету, які розподіляються між державним та місцевими бюджетами
9. Операції за коштами, тимчасово віднесеними до доходів державного бюджету, що підлягають розподілу Операції з іншими платежами, які тимчасово віднесені до доходів державного бюджету

Конспект лекції № 6
Тема № 6. Казначейське обслуговування видаткової частини
державного і місцевих бюджетів
(назва теми відповідно до РПНД)

Міжпредметні зв'язки дисципліна «Казначейська система» базується на вивченні таких дисциплін як «Митна справа», «Фінансовий ринок», «Фінансовий аналіз», «Податкова система».

Одночасно дисципліна «Казначейська система» є базою для глибокого вивчення таких дисципліни як «Фінансова безпека», «Бюджетні інвестиції і інститути розвитку», «Публічні закупівлі», «Управління ризиками у податково-митній сфері».

Мета лекції сформувати у студентів комплекс знань щодо казначейського обслуговування видаткової частини державного і місцевих бюджетів

План лекції 6.1. Порядок казначейського виконання Державного бюджету за витратами (навчальні питання):

1. Формування бази даних мережі розпорядників бюджетних коштів
2. Порядок складання, затвердження та виконання паспортів бюджетних програм, формування звіту про їх виконання
3. Організація роботи щодо доведення обсягів бюджетних асигнувань
4. Облік та консолідація інформації за зобов'язаннями розпорядників і одержувачів бюджетних коштів
5. Порядок відкриття бюджетних асигнувань Здійснення видатків розпорядниками та одержувачами бюджетних коштів

План лекції 6.2. Порядок казначейського виконання місцевих бюджетів за видатками (навчальні питання):

1. Оформлення змін, що виникають у процесі виконання місцевих бюджетів
2. Порядок перерахування коштів на здійснення видатків
3. Здійснення видатків розпорядниками та одержувачами коштів місцевих бюджетів

4. Здійснення депозитних операцій з коштами місцевих бюджетів Облік та складання звітності про виконання бюджетів за видатками

Опорні поняття:

- В основі казначейського обслуговування державного та місцевих бюджетів за видатками лежить комплекс організаційних процедур щодо доведення розпорядникам коштів планових показників бюджетних асигнувань, відображення в обліку затверджених кошторисів, планів асигнувань, планів використання бюджетних коштів, обліку та консолідації інформації за зобов'язаннями розпорядників та одержувачів бюджетних коштів. Лише після виконання цих обов'язкових організаційних функцій здійснюються видатки розпорядниками та одержувачами бюджетних коштів. Перерахування коштів здійснюється шляхом оплати витрат із реєстраційних та спеціальних реєстраційних рахунків розпорядників та одержувачів коштів.

- Перерахування коштів на здійснення видатків та оплата витрат розпорядників та одержувачів бюджетних коштів здійснюється органами казначейства за наявності даних про територіальне розташування мережі установ, підприємств, організацій та на підставі розпису державного бюджету та розпису асигнувань місцевих бюджетів.

- Розписи складаються відповідно до бюджетних призначень, установлених у законі про Державний бюджет України та рішенні відповідної ради про місцевий бюджет. Затверджений розпис державного бюджету Міністерство фінансів передає до Казначейства України. Розпис асигнувань місцевих бюджетів затверджує фінансовий орган та передає до відповідного органу казначейства. Витяги з розписів доводяться до розпорядників бюджетних коштів, що є підставою для затвердження в установленому порядку кошторисів, планів асигнувань та планів використання бюджетних коштів.

- Доведені обсяги бюджетних асигнувань є підставою для взяття розпорядниками та одержувачами коштів бюджетних зобов'язань на здійснення видатків, передбачених відповідними бюджетами. З метою вдосконалення механізму використання бюджетних коштів розпорядники та одержувачі повинні зареєструвати в органах казначейства свої зобов'язання упродовж семи днів з моменту їх виникнення, але не пізніше останнього робочого дня місяця. Взяті розпорядниками та одержувачами зобов'язання реєструються в обліку органів казначейства. Наявність узятих на облік реєстрів бюджетних зобов'язань і бюджетних фінансових зобов'язань, копій підтверджуючих документів, а також залишків коштів на рахунках розпорядників коштів є обов'язковою умовою для проведення видатків.

- Перерахування коштів на здійснення видатків, передбачених у загальному та спеціальному фондах державного бюджету, проводиться на підставі розпорядження щодо зарахування асигнувань на узагальнені рахунки відкритих асигнувань головних розпорядників, підготовленого Казначейством. Розпорядження на виділення коштів з місцевих бюджетів готує відповідний фінансовий орган. Відповідно до розпорядження органи казначейства зараховують кошти на особові рахунки головних розпорядників коштів місцевих бюджетів.

- Головним розпорядникам коштів державного та місцевих бюджетів за результатами попереднього операційного дня надаються виписки з рахунків. На підставі отриманих виписок розпорядники готують та подають органу казначейства розподіли відкритих (виділених) бюджетних асигнувань за територіями в розрізі розпорядників коштів нижчого рівня та одержувачів на перерахування коштів підвідомчим установам.

- Здійснення касових видатків розпорядниками та одержувачами бюджетних коштів відповідно до кошторисів бюджетних установ, планів асигнувань та планів використання бюджетних коштів проводиться органами казначейства з реєстраційних і спеціальних реєстраційних рахунків шляхом проведення платежів з цих рахунків, відкритих в органах казначейства.

- Оплата видатків розпорядників та одержувачів бюджетних коштів з відповідних рахунків здійснюється як шляхом безготівкового перерахування платежів безпосередньо на

користь суб'єктів діяльності, що виконали роботи чи надали послуги, так і шляхом надання дозволу на отримання готівки в установах банків.

- Здійснення платежів з реєстраційних і спеціальних реєстраційних рахунків розпорядників та одержувачів коштів проводиться лише за наявності в обліку органів казначейства їх бюджетних зобов'язань та бюджетних фінансових зобов'язань, а також залишків коштів на цих рахунках за відповідними кодами бюджетної класифікації видатків.

- Оплата рахунків розпорядників і одержувачів коштів шляхом безготівкового перерахування коштів здійснюється органами казначейства на підставі підготовлених і поданих ними платіжних доручень та документів, які підтверджують цільове направлення коштів (рахунки-фактури, товарно-транспортні накладні, акти виконаних робіт тощо).

- Видача готівки на потреби, передбачені кошторисами (заробітна плата, відрядження, господарські витрати тощо) здійснюється на основі поданої до органу казначейства заявки, на підставі якої виписуються грошові чеки на отримання готівки. Уповноважені особи, зазначені у заявці, на підставі виданих чеків отримують готівку з поточних рахунків, відкритих в установах банків на ім'я органів казначейства. За результатами проведених видаткових операцій з бюджетними коштами орган казначейства надає розпорядникам і одержувачам виписки з рахунків.

- У процесі касового виконання державного та місцевих бюджетів за видатками органи казначейства перевіряють законність підстави для здійснення платежів, відповідність платежів вимогам обліку і контролю за зобов'язаннями, а також правильність оформлення розрахункових документів. При недотриманні встановлених вимог органи казначейства складають попередження у письмовій формі про неналежне виконання бюджетного законодавства з вимогою щодо усунення порушення або інший захід впливу згідно зі статтею 118 Бюджетного кодексу на підставі протоколу про порушення бюджетного законодавства.

- Чинним законодавством у разі необхідності передбачено здійснення видатків розпорядниками коштів бюджету одного рівня за рахунок бюджету іншого рівня у вигляді міжбюджетних трансфертів. Перерахування дотацій вирівнювання та субвенцій здійснюється органами казначейства відповідно до вимог Бюджетного кодексу, закону про державний бюджет на відповідний рік, рішення відповідної ради про місцевий бюджет, інших нормативно-правових документів.

- Операції щодо перерахування дотацій вирівнювання з державного бюджету місцевим бюджетам відображаються в обліку як загальнодержавні видатки. Тому дотація, яка виділяється з державного бюджету, зараховується спочатку на особові та реєстраційні рахунки Міністерства фінансів для обліку міжбюджетних трансфертів. З цих рахунків здійснюється перерахування коштів на рахунки, призначені для обліку доходів загального та спеціального фондів місцевих бюджетів з послідуочим зарахуванням їх на котлові (акумуючі) рахунки відповідного місцевого бюджету.

- У процесі планування та виконання державного та місцевих бюджетів можуть виникати взаємні розрахунки між бюджетами в частині міжбюджетних відносин. Визначення суми, яку віднесено на взаєморозрахунки, та терміну її погашення проводиться фінансовим органом за результатами щоквартальної звітності, про що повідомляється відповідний фінансовий орган, з яким необхідно провести взаєморозрахунки, та орган казначейства.

- Чинним законодавством закріплено право органів місцевого самоврядування на здійснення запозичень грошових коштів для здійснення видатків та попередження появи кредиторської заборгованості. Запозичення здійснюються за рахунок коштів єдиного казначейського рахунку на покриття тимчасових касових розривів, які виникають у місцевих органах лади через їхню неспроможність розрахуватися за своїми зобов'язаннями. Органам місцевого самоврядування можуть також надаватися середньострокові позики на фінансування інвестиційних проектів, передбачених у бюджеті розвитку відповідних бюджетів.

- Органи місцевого самоврядування мають право розміщувати тимчасово вільні кошти місцевих бюджетів на вкладних (депозитних) рахунках у банках. Це дає можливість отримувати додаткові надходження до бюджетів у вигляді відсотків за користування депозитами та запобігання можливим втратам. Кошти розміщуються на депозитних рахунках у банках лише у межах поточного бюджетного періоду та повинні бути повернені на рахунки бюджету, з яких вони перераховувались.

- Завершальним етапом обслуговування бюджетів за видатками є облік та складання звітності про виконання бюджетів. Для ведення аналітичного обліку операцій з виконання бюджетів до кожного рахунка відкриваються особові картки. Відображені в особових картках облікові дані повинні відповідати аналогічним даним оборотно-сальдової відомості і сальдової відомості, що є підставою для складання щоденної звітності про виконання бюджетів за видатками.

- Зведення, складання та подання звітності про виконання державного та місцевих бюджетів здійснюються органами державної казначейської служби, які також забезпечують достовірність інформації про виконання бюджетів.

Інформаційні джерела:

Законодавчі та нормативні акти: 1-29.

Основна та допоміжна література: 30-41.

Інтернет-ресурси: 43-59.

Навчальне обладнання, ТЗН, презентація тощо: мультимедійний пристрій, презентація.

Питання і завдання студентам для контролю знань, самостійного опрацювання матеріалу лекції, для підготовки до семінарського, практичного, лабораторного заняття за темою лекції.

1. Оформлення змін планових показників, що виникають у процесі виконання державного бюджету
2. Складання і виконання кошторисів бюджетних установ
3. Операції за взаємними розрахунками місцевих бюджетів
4. Здійснення операцій з надання кредитів за рахунок коштів державного бюджету місцевим бюджетам
5. Бюджетні запозичення місцевих бюджетів
6. Особливості здійснення видатків за державними програмами соціального захисту населення за рахунок субвенцій з державного бюджету (відобразити схематично)
7. Операції із зарахування бюджетних коштів на реєстраційні та спеціальні реєстраційні рахунки розпорядників бюджетних коштів та рахунки одержувачів бюджетних коштів.
8. Порядок отримання місцевими бюджетами позики на покриття тимчасових касових розривів місцевих бюджетів.
9. Операції з обслуговування місцевих бюджетів під час здійснення процедур з добровільного об'єднання територіальних громад

Конспект лекції № 7

Тема № 7. Управління державним боргом

(назва теми відповідно до РПНД)

Міжпредметні зв'язки дисципліна «Казначейська система» базується на вивченні таких дисциплін як «Митна справа», «Фінансовий ринок», «Фінансовий аналіз», «Податкова система».

Одночасно дисципліна «Казначейська система» є базою для глибокого вивчення таких дисциплін як «Фінансова безпека», «Бюджетні інвестиції і інститути розвитку», «Публічні закупівлі», «Управління ризиками у податково-митній сфері».

Мета лекції сформувати у студентів комплекс знань щодо управління державним боргом

План лекції 7 (навчальні питання):

1. Економічна сутність і причини виникнення державного боргу.
2. Порядок відображення операцій за борговими зобов'язаннями держави.
3. Особливості управління державним боргом: принципи та методи
4. Порядок здійснення платежів з погашення та обслуговування державного боргу.

Опорні поняття:

- Важливим елементом фінансової системи держави є державний борг, що утворюється внаслідок мобілізації ресурсів на внутрішньому та світовому фінансових ринках. За своєю економічною сутністю державний борг визначає економічні відносини держави як позичальника з її кредиторами щодо перерозподілу частини вартості валового внутрішнього продукту на умовах строковості, платності та повернення.

- Значні витрати на обслуговування державного боргу порівняно з надходженням платежів до державного бюджету вимагають побудови дієвої системи його управління. Під управління державним боргом розуміють сукупність заходів щодо оптимізації державного боргу, його погашення й обслуговування, а також умов здійснення державних запозичень.

- Ефективне управління державним боргом передбачає розв'язання проблеми зниження боргового навантаження та ризику невиконання боргових зобов'язань держави з використанням різноманітних методів. Найпоширенішими методами управління державним боргом є: рефінансування державного боргу, новація, уніфікація позик, конверсія, відстрочення погашення позик, анулювання боргу тощо.

- В управлінні державним боргом виділяють три стадії: залучення державних запозичень, використання коштів, погашення та обслуговування боргу. Залучення коштів може здійснюватися шляхом випуску державних цінних паперів та отримання позик. Кошти від державних запозичень можуть використовуватися на підтримку інвестиційних програм і розвиток матеріального виробництва, покриття дефіциту платіжного балансу, задоволення поточних потреб бюджету, зокрема обслуговування та погашення державного боргу.

- Погашення та обслуговування державного боргу здійснюється шляхом проведення платежів з виконання боргових зобов'язань перед кредитором щодо погашення основної суми боргу, сплати відсотків за ним та оплати супутніх витрат, передбачених умовами випуску державних цінних паперів, угодами про позику, державними гарантіями та іншими документами.

- Платежі з погашення й обслуговування державного боргу здійснюються Державною казначейською службою в межах обсягів, передбачених розписом фінансування і розписом асигнувань державного бюджету, затвердженого на бюджетний період.

- Підставою для проведення видатків з обслуговування державного боргу є розпорядження Міністерства фінансів України, до яких можуть додаватися копії: кредитних договорів; платіжних інструкцій іноземних кредиторів; договорів про придбання товарів виконання робіт, надання послуг; актів виконаних робіт та інших документів, що обумовлюють здійснення платежів.

- Плата за користування кредитом (позикою) (виплата відсотків (доходу) за борговими зобов'язаннями) та сплата комісій, штрафів здійснюються безпосередньо на рахунки кредиторів або банків-агентів відповідно до договорів, укладених Міністерством фінансів України з кредиторами та банками-агентами як в національній, так і в іноземній валютах. Операції в іноземній валюті здійснюються з валютних рахунків Казначейства України;

• Інші платежі з обслуговування державного боргу здійснюються в національній валюті через реєстраційні рахунки, відкриті на ім'я Міністерства фінансів України в Державній казначейській службі; в іноземній валюті - з валютних рахунків Казначейства України на рахунки виконавців послуг згідно з підтвердними документами.

Інформаційні джерела:

Законодавчі та нормативні акти: 1-29.

Основна та допоміжна література: 30-41.

Інтернет-ресурси: 43-59.

Навчальне обладнання, ТЗН, презентація тощо: мультимедійний пристрій, презентація.

Питання і завдання студентам для контролю знань, самостійного опрацювання матеріалу лекції, для підготовки до семінарського, практичного, лабораторного заняття за темою лекції.

1. Управління внутрішнім державним боргом
2. Управління зовнішнім державним боргом
3. Взаємовідносини України з міжнародними фінансовими інституціями
4. Напрями розвитку взаємодії України з міжнародними фінансовими інститутами
5. Сутність управління державним боргом. Класифікація боргу.
6. Кредити, отримані від міжнародних фінансових організацій.
7. Міжнародний валютний фонд. Група Світового банку. Європейський банк реконструкції та розвитку.
8. Державні кредити, отримані від зарубіжних країн і зарубіжних приватних банків
9. Заборгованість держави за емітованими цінними паперами

Конспект лекції № 8

Тема № 8. Казначейське обслуговування державних цільових фондів

(назва теми відповідно до РПНД)

Міжпредметні зв'язки дисципліна «Казначейська система» базується на вивченні таких дисциплін як «Митна справа», «Фінансовий ринок», «Фінансовий аналіз», «Податкова система».

Одночасно дисципліна «Казначейська система» є базою для глибокого вивчення таких дисциплін як «Фінансова безпека», «Бюджетні інвестиції і інститути розвитку», «Публічні закупівлі», «Управління ризиками у податково-митній сфері».

Мета лекції сформувати у студентів комплекс знань щодо казначейського обслуговування державних цільових фондів

План лекції 8 (навчальні питання):

1. Характеристика державних цільових фондів.
2. Здійснення видатків фондами соціального страхування.
3. Проходження коштів на здійснення видатків позабюджетними фондами.
4. Казначейське обслуговування руху коштів єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування на рахунках, відкритих в Державній казначейській службі України

Опорні поняття:

• З переходом до ринкових засад ведення економіки та загострення демографічної ситуації у державі, в умовах недостатності бюджетних коштів для гарантованого

фінансового забезпечення потреб суспільства назріла потреба у створенні державних цільових фондів. Фонди створюються центральними органами влади та органами місцевого самоврядування для задоволення конкретних цілей і мають, як правило, тимчасовий характер. З виконанням поставлених завдань певні фонди припиняють свою діяльність, натомість створюються нові фонди з чітко окресленими цілями.

- Державні цільові фонди поділяють на цільові бюджетні фонди (фонди, що входять до складу бюджету) і державні та місцеві позабюджетні фонди (фонди, що не входять до відповідного бюджету). Характерною ознакою позабюджетних фондів є чітке закріплення дохідних джерел і, відповідно, суворе цільове їх використання.

- З метою запровадження ефективного контролю за витрачанням позабюджетних коштів установ і організацій, що утримуються за рахунок коштів бюджету, кошти державних позабюджетних фондів переведено на казначейське обслуговування. Це дозволило значно підвищити оперативність проходження коштів цих фондів. При цьому відповідальність за цільове спрямування та використання коштів несуть виконавчі дирекції фондів.

- Для обліку надходжень та здійснення платежів виконавчим дирекціям Фондів в головних управліннях казначейства та Казначействі України (на центральному рівні) відкриваються рахунки за балансовим рахунком 3717 "Рахунки державних позабюджетних фондів" Плану рахунків бухгалтерського обліку державного та місцевих бюджетів.

- Єдиний соціальний внесок сплачується шляхом перерахування платником страхових внесків безготівкових коштів з його банківського рахунку на відповідний рахунок органу Міністерства доходів і зборів України, відкритий у територіальному органі казначейства. Платники, які не мають банківського рахунку, сплачують внесок шляхом готівкових розрахунків через установи банків чи відділення поштового зв'язку.

- Сплачені платниками страхові кошти зараховуватися на рахунки за балансовим рахунком 3719 "Рахунок для зарахування коштів, які підлягають розподілу за видами загальнообов'язкового державного соціального страхування", відкриті в головних управліннях казначейства на ім'я територіальних органів Міністерства доходів і зборів.

- Страхові кошти, які надійшли на рахунки 3719 (з урахуванням повернень помилково або надміру сплачених сум та безпідставно стягнутих сум єдиного внеску), перераховуються головними управліннями казначейства на відповідні рахунки головних управлінь Міністерства доходів і зборів.

- Наступного операційного дня страхові кошти з рахунків 3719 головних управлінь Міндоходів перераховуються головними управліннями казначейства на відповідні рахунки 3719, відкриті на ім'я Міністерства доходів і зборів у Державній казначейській службі України.

- Закумульовані на рахунках 3719 Міністерства доходів і зборів страхові кошти розподіляються за видами загальнообов'язкового державного соціального страхування та перераховуються на рахунки фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування, відкриті в Казначействі України за балансовим рахунком 3717 "Рахунки державних позабюджетних фондів".

- Перерахування коштів для здійснення соціальних виплат та проведення видатків на утримання центрального апарату та територіальних органів фондів здійснюється органами казначейства на підставі підготовлених ними платіжних доручень без надання підтверджуючих документів. Виплати страхових коштів здійснюються з рахунків, відкритих територіальним органам фондів в установах банків, або через підприємства поштового зв'язку.

Інформаційні джерела:

Інтернет ресурси: Законодавчі та нормативні акти: 1-29.

Основна та допоміжна література: 30-41.

Інтернет-ресурси: 43-59.

Навчальне обладнання, ТЗН, презентація тощо: мультимедійний пристрій, презентація.

Питання і завдання студентам для контролю знань, самостійного опрацювання матеріалу лекції, для підготовки до семінарського, практичного, лабораторного заняття за темою лекції.

1. Джерела формування та напрямки використання коштів фондів соціального страхування.
2. Здійснення соціальних виплат платникам страхових внесків.
3. Облік та звітність по ЄСВ.
4. Призначення та джерела формування державних цільових фондів
5. Порядок зарахування коштів до державних, цільових фондів
6. Адміністрування єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування

Конспект лекції № 9
Тема № 9. Облікова політика казначейства
(назва теми відповідно до РПНД)

Міжпредметні зв'язки дисципліна «Казначейська система» базується на вивченні таких дисциплін як «Митна справа», «Фінансовий ринок», «Фінансовий аналіз», «Податкова система».

Одночасно дисципліна «Казначейська система» є базою для глибокого вивчення таких дисциплін як «Фінансова безпека», «Бюджетні інвестиції і інститути розвитку», «Публічні закупівлі», «Управління ризиками у податково-митній сфері».

Мета лекції сформувані у студентів комплекс знань щодо облікової політики казначейства

План лекції 7 (навчальні питання):

1. Система бухгалтерського обліку виконання бюджетів та організація бухгалтерського обліку в органах казначейства
2. План рахунків як спосіб відображення в обліку операцій з виконання бюджетів.
3. Організація бухгалтерського обліку виконання бюджетів за доходами та видатками
4. Вимоги до підготовки та надання форм фінансової та бюджетної звітності

Опорні поняття:

- Основою інформаційної системи органів казначейства, за допомогою якої здійснені операції відображаються на відповідних рахунках в автоматизованому режимі, є бухгалтерський облік виконання бюджетів. Система бухгалтерського обліку організована таким чином, щоб детально описувати проведені операції з бюджетним коштами в аналітичному обліку та узагальнювати їх у синтетичному обліку.

- Система обліку виконання бюджетів включає бухгалтерський та управлінський обліки, які ґрунтуються на єдиній теоретичній та інформаційній базі, відрізняючись формою та періодичністю розрахунку даних. Система обліку повинна надавати можливість прогнозування й визначення стратегії виконання бюджетів та аналізу їх динаміки.

- Складовою системи обліку є бухгалтерський облік, який включає сукупність правил, методик і процедур обліку для виявлення, вимірювання, реєстрації, накопичення, узагальнення, зберігання та обміну інформацією про здійснені операції в органах казначейства та передачі її як внутрішнім, так і зовнішнім користувачам для прийняття управлінських рішень. Бухгалтерський облік виконання бюджетів є основою інформаційної системи органів казначейства, за допомогою якого здійснені операції відображаються за відповідними рахунками в автоматизованому режимі.

- Для раціонального ведення бухгалтерського обліку потрібно чітко визначити його предмет, об'єкти і методи. Предметом бухгалтерського обліку є процес виконання бюджетів,

який через розподіл і перерозподіл валового внутрішнього продукту забезпечує розширене суспільне відтворення; об'єктами - дохідна і видаткова частини бюджетів, а також ресурси бюджету та інші заходи, що фінансуються з бюджетів; методом - сукупність прийомів, які використовуються для одержання необхідних даних щодо виконання бюджетів.

- Для забезпечення потреб ведення бухгалтерського обліку операцій з виконання державного та місцевих бюджетів, складання фінансової та бюджетної звітності затверджено План рахунків бухгалтерського обліку виконання державного та місцевих бюджетів у розрізі кодів бюджетної класифікації і типів операцій.

- Структура плану рахунків базується на класифікації рахунків за економічним змістом з метою отримання необхідної інформації про виконання бюджетів та здійснення контролю за цим процесом. План рахунків охоплює 9 класів і поділяється на три логічні частини: балансові рахунки, бюджетні рахунки (рахунки доходів і видатків бюджету), меморандні і позабалансові рахунки.

- Усі операції з бюджетними коштами, що здійснюються органами казначейства, документально фіксуються й відображаються на рахунках. Кожен рахунок призначений для відображення конкретних активів і пасивів бюджетів у розрізі їх складових. Залежно від того, які типи операцій з виконання бюджетів відображаються в обліку, а також завдань обліку рахунки поділяються на балансові і позабалансові; залежно від обсягів інформації для потреб управління та рівня узагальнення - синтетичні й аналітичні рахунки; залежно від того, для яких статей балансу відкриваються рахунки, розрізняють активні, пасивні та активно - пасивні рахунки.

- Рахунок має вигляд двосторонньої таблиці, ліва сторона якої називається дебетом, а права - кредитом. В активних рахунках по дебету відображається збільшення активів, а по кредиту - їх зменшення. У пасивних рахунках, навпаки: по кредиту відображається збільшення пасивів, а по дебету - їх зменшення. Активні рахунки завжди мають дебетовий залишок (сальдо), пасивні - кредитовий, а активно - пасивні - або дебетовий, або кредитовий залишок.

- Дані про виконання дохідної та видаткової частин бюджетів відображаються на відповідних аналітичних рахунках за допомогою подвійного запису. Далі вони узагальнюються на синтетичних рахунках та відображаються у регістрах бухгалтерського обліку.

Інформаційні джерела:

Інтернет ресурси: Законодавчі та нормативні акти: 1-29.

Основна та допоміжна література: 30-41.

Інтернет-ресурси: 43-59.

Навчальне обладнання, ТЗН, презентація тощо: мультимедійний пристрій, презентація.

Питання і завдання студентам для контролю знань, самостійного опрацювання матеріалу лекції, для підготовки до семінарського, практичного, лабораторного заняття за темою лекції.

1. Відображення операцій з виконання бюджетів на рахунках бухгалтерського обліку.
2. Структура плану рахунків.
3. Відображення в обліку результатів виконання бюджетів
4. Характеристика звітності про виконання бюджетів.
5. Складання та подання звітності бюджетними установами.
6. Склад фінансової та бюджетної звітності про виконання бюджетів.
7. Порядок заповнення форм фінансової та бюджетної звітності.
8. Складання звітності про виконання державного та місцевих бюджетів органами казначейства.
9. Терміни подання та порядок розгляду звітності про виконання бюджетів.

10. Інформаційна база для складання звіту про виконання Державного бюджету.
11. Звіт про виконання кошторису видатків установи.
12. Аналіз факторів, що вплинули на виконання Державного бюджету попереднього року
13. Порядок складання річного звіту про касове виконання Державного бюджету за доходами та видатками.
14. Облік та складання звітності про виконання місцевих бюджетів

Конспект лекції № 10

Тема № 10. Контроль за дотриманням бюджетного законодавства у системі Державної казначейської служби України (назва теми відповідно до РПНД)

Міжпредметні зв'язки дисципліна «Казначейська система» базується на вивченні таких дисциплін як «Митна справа», «Фінансовий ринок», «Фінансовий аналіз», «Податкова система».

Одночасно дисципліна «Казначейська система» є базою для глибокого вивчення таких дисциплін як «Фінансова безпека», «Бюджетні інвестиції і інститути розвитку», «Публічні закупівлі», «Управління ризиками у податково-митній сфері».

Мета лекції сформувати у студентів комплекс знань щодо здійснення контролю за дотриманням бюджетного законодавства у системі Державної казначейської служби України

План лекції (навчальні питання):

1. Повноваження органів ДКСУ в сфері контролю за дотриманням бюджетного законодавства
2. Особливості казначейського контролю в процесі виконання бюджетів за доходами
3. Специфіка казначейського контролю в процесі виконання бюджетів за видатками
4. Попередження ДКСУ про неналежне виконання бюджетного законодавства

Опорні поняття:

- Одним з основних напрямків державної фінансової політики є організація та функціонування чіткої системи фінансового контролю. Він включає контроль за дотриманням фінансово-економічного законодавства у процесі формування і використання грошових коштів, оцінку ефективності фінансово-господарських операцій і доцільність здійснених видатків.

- Фінансовий контроль охоплює тією чи іншою мірою всі сфери діяльності суспільства. Рациональна організація та ефективне функціонування фінансового контролю дозволяє суттєво впливати на процес розширеного відтворення, сприяє забезпеченню національних економічних інтересів і підвищенню фінансової безпеки держави, розвитку ринкової економіки й економічного зростання.

- Успішне та ефективне проведення фінансового контролю залежить від рівня організації та видів контролю, форм і методів його проведення. Організація фінансового контролю потребує також чіткого визначення суб'єктів та об'єктів контролю, що визначаються нормативно-правими актами.

- Державний фінансовий контроль здійснюється уповноваженими центральними органами законодавчої й виконавчої влади та підрозділами внутрішнього аудиту, що функціонують у структурі міністерств, інших центральних органів виконавчої влади. Органи фінансового контролю взаємодіють із правоохоронними органами з питань здійснення фінансового контролю на засадах самостійності в прийнятті рішень, незалежності в діях, невтручання до сфери компетенції один одного.

- Ефективність фінансового контролю за економним і цільовим витрачанням бюджетних коштів залежить від комплексності його здійснення, своєчасності й повноти реалізації заходів для відшкодування завданих державі збитків, усунення причин, що призвели до фінансових втрат. Необхідною умовою підвищення ефективності державного фінансового контролю є скоординована й упорядкована діяльність органів, на які покладено здійснення контрольних функцій.

- Удосконалення системи державного фінансового контролю має відбуватися в напрямку формування цілісної системи контролю, зорієнтованої на усунення дублювання у системі органів державного контролю шляхом визначення та чіткого розмежування їх функцій, запровадження нових форм контролю, що відповідають вимогам ринкової економіки.

- Контрольна діяльність є невід'ємною ділянкою роботи органів казначейства. Вони контролюють дотримання єдиних правил ведення бухгалтерського обліку та складання звітності про виконання бюджетів, кошторисів бюджетних установ, а також відповідність платежів взятим зобов'язанням та бюджетним асигнуванням.

- У процесі контролю за цільовим спрямуванням бюджетних коштів органи казначейства в частині виконання державного та місцевих бюджетів за видатками здійснюють: попередній контроль - передують проведенню операцій з бюджетними коштами з метою недопущення виникнення можливих фінансових порушень в процесі оцінки обґрунтованості доходів і доцільності видатків; поточний контроль - здійснюється на стадії проведення фінансових операцій по формуванню, розподілу та використанню бюджетних коштів; наступний контроль - здійснюється за результатами проведених фінансових операцій шляхом перевірки та аналізу бухгалтерських балансів і звітів про виконання бюджетів.

- Особливість організації фінансового контролю у системі казначейства полягає в тому, що органи казначейства є єдиними виконавцями попереднього контролю та контролю на стадії здійснення платежу при виконанні бюджетів і не здійснюють цей контроль вибірково, а тільки на регулярній основі. Такий вичерпний контроль є ефективнішим, ніж контроль за результатами.

- З метою вдосконалення системи управління, запобігання фактам незаконного, неефективного та нерезультативного використання бюджетних коштів в органах казначейства створено систему внутрішнього аудиту та контролю, ефективність функціонування якої досягається шляхом оптимізації взаємовідносин та обміну інформацією між усіма структурними підрозділами органу казначейства та іншими учасниками бюджетного процесу.

- Діяльність підрозділу внутрішнього аудиту та контролю в бюджетній установі спрямована на вдосконалення системи управління, запобігання фактам незаконного, неефективного та нерезультативного використання бюджетних коштів, виникнення помилок чи інших недоліків у діяльності самої установи та підвідомчих їй установ, поліпшення внутрішнього контролю.

- У розвинутих країнах ринкової економіки фінансовий контроль вважається частиною державного регулювання з метою виявлення відхилень від прийнятих положень і порушень принципів законності, ефективності та економії ресурсів. Здійснюється передусім у формі попереднього контролю для вжиття певних коригуючих заходів й недопущення таких порушень у майбутньому і навіть отримання компенсації за заподіяні збитки.

Інформаційні джерела:

Інтернет ресурси: Законодавчі та нормативні акти: 1-29.

Основна та допоміжна література: 30-41.

Інтернет-ресурси: 43-59.

Навчальне обладнання, ТЗН, презентація тощо: мультимедійний пристрій, презентація.

Питання і завдання студентам для контролю знань, самостійного опрацювання матеріалу лекції, для підготовки до семінарського, практичного, лабораторного заняття за темою лекції.

1. Фінансовий контроль в системі казначейства
2. Відповідальність учасників бюджетного процесу за порушення бюджетного законодавства
3. Повноваження органів Державного казначейства в частині контролю за дотриманням законодавства у сфері держзакупівель
4. Контрольні повноваження ДКСУ щодо обслуговування боргових зобов'язань держави
5. Побудувати та проаналізувати схему етапів здійснення казначейського контролю за виконанням державного бюджету за видатками
6. Проблема забезпечення ефективності казначейського контролю при здійсненні видатків

Конспект лекції № 11

Тема № 11. Автоматизована система Казначейства України

(назва теми відповідно до РПНД)

Міжпредметні зв'язки дисципліна «Казначейська система» базується на вивченні таких дисциплін як «Митна справа», «Фінансовий ринок», «Фінансовий аналіз», «Податкова система».

Одночасно дисципліна «Казначейська система» є базою для глибокого вивчення таких дисциплін як «Фінансова безпека», «Бюджетні інвестиції і інститути розвитку», «Публічні закупівлі», «Управління ризиками у податково-митній сфері».

Мета лекції сформувати у студентів комплекс знань щодо автоматизації казначейських операцій ДКС

План лекції (навчальні питання):

1. Автоматизована інформаційна система органів Казначейства АС «Казна Є», її структура та призначення
2. ПТК «Клієнт казначейства – Казначейство»
3. Система дистанційного обслуговування програмно-технічного комплексу «КЛІЄНТ КАЗНАЧЕЙСТВА-КАЗНАЧЕЙСТВО»

Опорні поняття:

- Для підтримки прийняття рішень і виробництва інформаційних продуктів створені автоматизовані інформаційні системи, що використовують спільну роботу управлінського персоналу й комплексу технічних засобів. Вони призначені для автоматизованого збирання, реєстрації, зберігання, пошуку, обробки та видачі інформації за запитами користувачів, якими є управлінський персонал та фахівці інформаційних систем.

- Автоматизована інформаційна система є людино-машинною системою, яка дає змогу підвищити якість управління через оптимальний розподіл праці між людиною та ЕОМ на всіх стадіях управління. Вся сукупність операцій з обробки інформації в автоматизованих інформаційних системах здійснюється за допомогою технічних і програмних засобів. Управлінський персонал в автоматизованих інформаційних системах виконує постановку та коригування цілей і критеріїв управління, вносить творчий елемент у пошук найкращих способів досягнення цілей, робить остаточний вибір вироблюваних системою рішень та надання їм юридичної чинності.

- Автоматизована інформаційна система як і будь-яка складна система складається з окремих елементів і системи відносин між ними. За найзагальнішого поділу в автоматизованій інформаційній системі виділяють функціональну та забезпечувальну

частини. До функціональної частини належать ті елементи, які визначають її функціональні можливості, а саме: призначення, виконувані управлінські функції та функції з обробки інформації. У складі забезпечувальної частини АІС виділяють окремі забезпечувальні підсистеми, кожна з яких об'єднує певний вид ресурсів, а також умови їх організації. До складу забезпечувальної частини АІС казначейства належать такі підсистеми: інформаційна, технічна, програмна, математична, правова, лінгвістична, ергономічна, технологічна, організаційно-методична. Через виконання послідовних дій з опрацювання даних за допомогою забезпечувальної складової системи розв'язуються функціональні задачі об'єкта управління.

- Створення ефективної автоматизованої інформаційної системи управління виконанням бюджетів є важливою умовою підвищення дієвості казначейської системи. Автоматизація бюджетного процесу забезпечує оперативне отримання, обробку, зберігання та передачу інформації про рух бюджетних коштів і стан виконання бюджетів.

- Комплексна автоматизована система казначейства для забезпечення обслуговування державного та місцевих бюджетів у внутрішній платіжній системі казначейства та взаємодії з банківською платіжною системою через систему електронних платежів використовує широкий набір програмно-технічних засобів, кожен з яких забезпечує виконання окремих функціональних задач.

- Розвиток автоматизованої інформаційної системи органів казначейства неможливий без створення дієвої телекомунікаційної системи. Складність функціонування цієї системи пояснюється тим, що вона розгорнута на значній території та охоплює велику кількість учасників з розвинутими зв'язками не тільки між ієрархічними рівнями органів казначейства, але й з банківською платіжною системою, органами податкової служби, фінансовими органами, розпорядниками й одержувачами бюджетних коштів, платниками податків тощо.

- Найефективніше інформаційні зв'язки між користувачами здійснюються в умовах локальних обчислювальних мереж. Створення локальної обчислювальної мережі у системі казначейства дозволяє: об'єднати автономно розподілені процеси обробки даних і сформувати інформаційні ресурси в єдину структуру; мінімізувати фінансові витрати на обробку інформації та оптимізувати функціонування програмних комплексів тощо.

- Локальні обчислювальні центри за допомогою телекомунікаційної системи об'єднуються в єдину корпоративну систему, на основі якої формується корпоративна обчислювальна мережа казначейської системи. Її створення зумовлене необхідністю об'єднання в єдину мережу автономно розподілених процесів обробки та передачі даних, організації автоматизованого сховища даних для колективного використання корпоративних ресурсів за допомогою комунікаційної системи.

- Ефективність роботи територіальних органів казначейства залежить від якості засобів зв'язку "район-область". Низька пропускна здатність каналів зв'язку між головними управліннями та управліннями (відділеннями) казначейства є проблемою для всіх регіонів України. Цей недолік має об'єктивний характер і його усунення пов'язане з розвитком технічних можливостей постачальників послуг зв'язку та відповідними фінансовими витратами органів казначейства. Оптимальним рішенням для цих потреб є перехід до швидкісних безлімітних каналів зв'язку (з використанням безоплатного програмного забезпечення), що дозволить запровадити відеоконференції на рівні "область-район".

- Створення та запровадження у казначейську практику вискоелективної комп'ютерної техніки та програмних продуктів, корпоративних та глобальних мереж і розширення доступу до інформаційних ресурсів широкого кола користувачів вимагає подальшого розвитку та вдосконалення системи захисту інформації, що дозволить значно підвищити її безпеку, надійність і достовірність, а відтак приймати виважені й обґрунтовані управлінські рішення у бюджетній сфері.

- Подальший розвиток комунікаційної системи казначейства ґрунтується на застосуванні новітніх автоматизованих систем. Це має привести до створення єдиної телекомунікаційної системи, спроможної забезпечити надійний голосовий, модемний та

факсимільний зв'язок між структурними органами казначейства, а також їх зв'язок з іншими системами й установами.

Інформаційні джерела:

Інтернет ресурси: Законодавчі та нормативні акти: 1-29.

Основна та допоміжна література: 30-41.

Інтернет-ресурси: 43-59.

Навчальне обладнання, ТЗН, презентація тощо: мультимедійний пристрій, презентація.

Питання і завдання студентам для контролю знань, самостійного опрацювання матеріалу лекції, для підготовки до семінарського, практичного, лабораторного заняття за темою лекції.

1. Автоматизація процесу казначейського обслуговування бюджетних коштів
2. Технологія обробки інформації в АБС "БАРС-Millennium"
3. Підбір кадрів та управління персоналом казначейства
4. Структура автоматизованої системи Казначейства України
5. АС "Казна Є": характеристика, основні функції роботи
6. Актуальні питання розвитку інформаційних технологій в Державній казначейській службі
7. Взаємодія системи електронних платежів та системи термінових переказів

Укладач(і): _____
(підпис)

проф. Ватаманюк-Зелінська У.З.
(ПІБ, посада, науковий ступінь, вчене звання)